

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е

№ 184

София, 12.07.2013 година

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД на Република България, Търговска колегия, Второ отделение, в закрито заседание на дванадесети юни през две хиляди и тринадесета година в състав :

ПРЕДСЕДАТЕЛ : ТАТЯНА ВЪРБАНОВА
ЧЛЕНОВЕ : КАМЕЛИЯ ЕФРЕМОВА
БОНКА ЙОНКОВА

изслуша докладваното от съдия Бонка Йонкова т. д. № 1050/2012 година и за да се произнесе, взе предвид следното :

Производството е по чл.288 ГПК.

Образувано е по касационна жалба на О. Х. М. от [населено място] срещу решение № 827 от 23.05.2012 г., постановено по в. гр. д. № 4016/2011 г. на Софийски апелативен съд, 4 състав. Решението е обжалвано в частта, с която след частична отмяна на решение № 4916 от 31.08.2011 г. на Софийски градски съд е отхвърлен предявеният от О. Х. М. против [фирма] иск с правно основание чл.92 ЗЗД за сумата 11 600 евро.

В касационната жалба се поддържат оплаквания за нарушение на материалния закон - чл.88, ал.1, изр.2 ЗЗД и чл.92 ЗЗД, при формиране на решаващия извод на въззивния съд за недължимост на претендираната с иска неустойка поради разваляне на договора, с който е уговорено заплащането й. К. излага доводи в подкрепа на становището, че обратното действие на развалянето не засяга правото на кредитора да търси обезщетение за претърпените от договорното неизпълнение вреди под формата на неустойка. Моли за отмяна на решението в обжалваната част и за присъждане на неустойката.

В изложение по чл.284, ал.3, т.1 ГПК като значим за изхода на делото е посочен следният въпрос : Развалянето на договора поради виновно неизпълнение на длъжника пречка ли е да се иска заплащане на уговорената неустойка за забава. Допускането на касационно обжалване е обосновано с твърдения, че поставеният въпрос е решен в отклонение от задължителната практика на ВКС в постановеното по реда на чл.290 ГПК решение № 205/05.05.2010 г. по т. д. № 18/2009 г. на II т. о., че е решен в противоречие с практиката в решение № 48/30.06.1986 г. на ОСГК на ВС и че е от значение за точното прилагане на закона и за развитието на правото. Ответникът по касация [фирма] със седалище в [населено място] не заявява становище в срока по чл.287 ГПК.

Върховен касационен съд, Търговска колегия, състав на Второ отделение, след преценка на данните по делото и доводите по чл.280, ал.1 ГПК, приема следното :

Касационната жалба е процесуално допустима - подадена е от надлежна страна в преклузивния срок по чл.283 ГПК срещу подлежащ на касационно обжалване съдебен акт.

За да отмени частично решението по гр. д. № 3330/2010 г. на Софийски градски съд и да отхвърли предявения от О. Х. М. против [фирма] иск с правно основание чл.92 ЗЗД за заплащане на неустойка в размер на 11 600 евро по чл.14.1 от сключен между страните предварителен договор от 08.04.2008 г. за строителство и продажба на двуетажна еднофамилна къща в жилищен парк „Л. Вали” - [населено място], Софийски апелативен съд е приел, че искът е неоснователен, тъй като неустойката е уговорена за забава на продавача, изразяваща се в незавършване на строителството и непредаване с разрешение за ползване на сградата в срок по-дълъг от 45 дни след датата 31.08.2009 г., а договорът е развален едностранно от ищеца - купувач с нотариална покана от 09.11.2009 г. Въззивният съд е изложил съображения, че виновното неизпълнение на договорни задължения в количествено, качествено и времево отношение е ирелевантно за основателността на исковата претенция по чл.92, ал.1 ЗЗД, след като развалянето на договорната връзка има обратно действие и страните не са уговорили изрично в случай на разваляне отговорността на неизправната страна за вреди да се реализира под формата на неустойка.

По допускане на касационното обжалване :
Поставеният в изложението по чл.284, ал.3, т.1 ГПК правен въпрос - за възможността да се претендира и присъжда неустойка, уговорена за забавено изпълнение, в случай на разваляне на договора поради виновно неизпълнение на длъжника, е от значение за изхода на делото и отговаря на общото изискване на чл.280, ал.1 ГПК. Отхвърлянето на иска с правно основание чл.92 ЗЗД е резултат от решаващия извод на въззивния съд, че ответникът не дължи неустойка за забава, след като договорът е развален с обратно действие и не съдържа изрична уговорка в този случай претърпените от изправната страна вреди да бъдат обезщетени с неустойка.

Доказано е твърдението на касатора за отклонение на въззивното решение от задължителната практика на ВКС в решение № 205 от 05.05.2010 г. по т. д. № 18/2009 г. на ВКС, II т. о. Решението е постановено по реда на чл.290 ГПК след допускането на основание чл.280, ал.1, т.2 ГПК касационно обжалване по въпроса „развалянето на договора поради виновно неизпълнение на длъжника пречка ли е да се иска заплащане на договорената между страните неустойка”. Основанието по чл.280, ал.1, т.2 ГПК е обосновано с противоречието между произнасянето в обжалваното въззивно решение и трайната практика в тълкувателно решение № 48/86 г. на ОСГК на ВС. Съставът на ВКС, II т. о., е изразил съгласие с разясненията в ТР № 48/86 г. на ОСГК на ВС и е приел, че развалянето на договора с присъщото му обратно действие по чл.88, ал.1, пр.1 ЗЗД /с изключение на договорите за

продължително и периодично действие/ има за последица отпадане на основанието за престиране на всяка от насрещните престации по него, но по аргумент от чл.88, ал.1 изр.2 ЗЗД не лишава кредитора от право на обезщетение за причинените му от неизпълнението или лошото изпълнение вреди; доколкото неустойката служи и като обезщетение за вредите, които изправната страна би понесла при неизпълнение или лошо изпълнение на договора и след развалянето на договора поради неизпълнение кредиторът запазва правото си на обезщетение, отсъства законова пречка обезщетението да бъде заместено с уговорената в договора неустойка за лошо/неточно изпълнение.

На настоящия съдебен състав е служебно известно, че по идентичен правен въпрос съществува и друго решение с характер на задължителна практика по чл.290 ГПК - решение № 17 от 09.03.2010 г. по т. д. № 414/2009 г. на ВКС, I т. о. Решението е постановено при същите предпоставки - допуснато касационно обжалване в хипотезата на чл.280, ал.1, т.2 ГПК поради противоречие между произнасянето във въззивното решение и практиката в тълкувателно решение № 48/86 на ОСГК на ВС по въпроса за дължимостта на договорна неустойка при развален поради лошо или пълно неизпълнение договор. Съставът на ВКС, I т. о., не е възприел становището в ТР № 48/86 г. на ОСГК на ВС, че при разваляне на договор поради лошо или пълно неизпълнение кредиторът има право да търси вместо обезщетение за действителните вреди, уговорената неустойка за неизпълнение /конкретно - за забава/. Приел е, че отговорност за вреди поради разваляне на договора под формата на неустойка може да се търси единствено, ако подобен вид неустойка за такава хипотеза е бил изрично предвиден в клаузите на договора. Даденото разрешение е мотивирано със съображения, че обезщетението за забава, включително под формата на неустойка, се дължи само при реалното, макар и късно изпълнение, докато развалянето на договора освобождава изправната страна от задължението ѝ с обратна сила и изключва възможностите по чл.79 ЗЗД.

Изложените обстоятелства сочат, че обусловилият изхода на конкретното дело правен се разрешава противоречиво в практиката на ВКС по чл.290 ГПК. Това налага производството по делото да бъде спряно на основание чл.292 ГПК, за да се отстрани констатираното противоречие чрез постановяване на тълкувателно решение по прецизирания в съответствие с Тълкувателно решение № 1/19.02.2010 г. на ОСГТК на ВКС /т.1/ правен въпрос : Дължи ли се неустойка за забава по чл.92, ал.1 ЗЗД, когато договорът е развален поради виновно неизпълнение на длъжника. Поради еднаквата му значимост за търговските и за гражданските договори въпросът следва да бъде отнесен за разглеждане до Общото събрание на Гражданска и Търговска колегия на ВКС.

Мотивиран от горното и на основание чл.292 ГПК, Върховен касационен съд, Търговска колегия, състав на Второ отделение,

О П Р Е Д Е Л И :

ПРЕДЛАГА на Общото събрание на Гражданска и Търговска колегии на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по следния правен въпрос : Дължи ли се неустойка за забава по чл.92, ал.1 ЗЗД, когато договорът е развален поради виновно неизпълнение на длъжника.

СПИРА производството по т. д. № 1050/2012 г. по описа на ВКС, Търговска колегия, Второ отделение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ :

ЧЛЕНОВЕ :